

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Jan Dáňa
advokát
IČO 662 54 116
Václavské náměstí 837/11
110 00 Praha 1

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/230/2017 - 21

Praha 5. 1. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 27. 2. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), ve věci určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 4. 10. 2011 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 102.500 Kč s příslušenstvím, o námitkách Navrhovatele ze dne 10. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/230/2017 – 7, proti nález finančního arbitra ze dne 27. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/230/2017 – 6, takto:

- A. Námitky navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 10. 7. 2018, č. j. FA/SR/ZP/230/2017-7, proti nález finančního arbitra ze dne 27. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/230/2017-6, se zamítají.**
- B. Nález finančního arbitra ze dne 27. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/230/2017-6, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi mění a po změně zní:**
- I. Řízení o návrhu na zaplacení částky ve výši 53.732 Kč se zákonným úrokem z prodlení se podle § 14 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi zastavuje.**
- II. Návrh navrhovatele, ■, se ve zbývající části podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti pojistné smlouvy o životním pojištění, kterou uzavřel s Institucí, zejm. pro rozpor se zákonem a pro neurčitost pojistné smlouvy, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 27. 6. 2018, č. j. FA/SR/ZP/230/2017 – 6 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 4. 10. 2011 pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako „Životní pojištění PROFI Invest“, s počátkem pojištění od 1. 11. 2011 a pojistnou dobou 30 let, ve které si sjednali investiční životní pojištění pro případ smrti nebo dožití s měsíčním běžným pojistným ve výši 3.500,- Kč; smluvní strany se současně dohodly, že v případě smrti pojištěného vyplatí Instituce pojistnou částku ve výši 10.000 Kč a kapitálovou hodnotu pojištění a v případě dožití se konce pojistné doby vyplatí Instituce oprávněné osobě kapitálovou hodnotu pojištění (dále jen „Pojistná smlouva“).

Finanční arbitr současně nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly všeobecné pojistné podmínky ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a doplňkové pojistné podmínky ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplňkové pojistné podmínky“).

Ze shromážděných podkladů vyplynulo, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou zaniklo na základě výpovědi Navrhovatele ke dni 30. 3. 2017 bez výplaty odkupného.

V řízení finanční arbitr zjistil, že ujednání Doplňkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3 odst. 1 a 2 Doplňkových pojistných podmínek o strhávání nákladů: „3.1. *Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele.* 3.2. *Pojistitel je oprávněn započítat pojistníkovi inkasní náklady za každé zaplacené pojistné*“ a čl. 1 bod 1 odst. 6 a 7 Doplňkových pojistných podmínek, který upravuje strhávání rizikového pojistného, že „1.6. *Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění.* 1.7. *Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného*“ a čl. 8 odst. 3 Všeobecných pojistných podmínek upravující odkupné tak, že „[v]yšší odkupného pojistitel stanoví podle pojistně technických zásad“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel v odůvodnění dovést neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Po posouzení námitky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení a zohlednění mimořádného výběru, který Instituce Navrhovateli vyplatila, jehož výše přesáhla výši nepromlčeného pojistného uhrazeného Navrhovatele, finančnímu arbitrovi nezbylo než návrh Navrhovatele zamítnout, neboť na straně Navrhovatele z neplatné Pojistné smlouvy vzniklo vyšší bezdůvodné obohacení než na straně Instituce.

Protože finanční arbitr zjistil, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel již nebyl povinen hradit pojistné, nedovodil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku Nálezu.

3. Námitky Navrhovatele proti Nálezu

Navrhovatel nesouhlasí s postupem finančního arbitra, který pouze konstatoval neplatnost Pojistné smlouvy v odůvodnění s odkazem, že žaloba na plnění řeší celý obsah sporu a že Navrhovatel neprokázal právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy.

Navrhovatel tvrdí, že je takový postup možný podle § 80 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), nikoliv však podle § 142 správního řádu, podle kterého je třeba prokázat, že rozhodnutí o určení právního vztahu je nezbytné k uplatnění práv Navrhovatele. Navrhovatel argumentuje, že finanční arbitr v této souvislosti nesprávně vyhodnotil povinnost Navrhovatele vůči správci daně, protože Navrhovatel, coby daňový poplatník, je v případě neplatné Pojistné smlouvy povinen podat dodatečná daňová přiznání za jednotlivé roky, ve kterých si snižoval daňový základ o zaplacené pojistné.

Navrhovatel dále namítá, že se finanční arbitr nedostatečně vypořádal s námitkou, že se Instituce na jeho úkor obohatila úmyslně. Úmysl Instituce Navrhovatel dovozuje mj. z rozporu obsahu Pojistné smlouvy s vůlí Instituce, která nikdy nezamýšlela poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném Pojistnou smlouvou; z vědomého nesjednání výše nákladů, poplatků a rizikového pojistného v Pojistné smlouvě; z toho, že Instituce nejpozději od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaném dne 14. 5. 2012, věděla, že Pojistnou smlouvu uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem nebo z existence kampaně „*Takové lepší spoření*“.

Navrhovatel nesouhlasí ani se závěrem finančního arbitra, že námitka promlčení, kterou v řízení Instituce vnesla, není v rozporu s dobrými mravy. Navrhovatel argumentuje, že by měl finanční arbitr zohlednit důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, okolnosti, za nichž byla Pojistná smlouva sjednána, hledisko spravedlnosti a skutečnost, že Instituce vznáší námitku promlčení vůči plnění, které jí v případě, že by Pojistná smlouva byla platná, nikdy nemělo připadnout (Navrhovatel alokoval pojistné v plné výši do kapitálové hodnoty negarantované tvořené podílovými jednotkami vnitřních fondů, která má pouze investiční funkci). Dále by měl finanční arbitr zohlednit zásadu poctivosti podle § 6 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“) a skutečnost, že promlčecí doba podle § 107 starého občanského zákoníku by uplynula v okamžiku, kdy se Navrhovatel cítil být plně vázán Pojistnou smlouvou a o pochybnostech o platnosti Pojistné smlouvy neměl ani tušení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 329/2010, ze dne 28. 11. 2001 sp. zn. 25 Cdo 2905/99).

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr nezohlednil specifickou úpravu vypořádání vzájemných plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy podle § 457 starého občanského zákoníku a nesprávně aplikuje § 451 starého občanského zákoníku, který nezakládá vzájemnou podmíněnost pohledávek. Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr nesprávně interpretoval rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, když nejprve aplikoval námitku promlčení a teprve následně zúčtoval vzájemně poskytnutá plnění. Navrhovatel argumentuje tím, že pohledávky se vypořádávají k okamžiku jejich vzniku, tedy k okamžiku, kdy nemohou být promlčené. Navrhovatel v této souvislosti odkazuje na stanovisko JUDr. Ivany Janů v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 383/05.

Navrhovatel dále namítá, že finanční arbitr nedostatečně zjistil skutkový stav, když neshromáždil všechny údaje o zaplaceném pojistném (výše zaplaceného pojistného zjištěná finančním arbitrem v předběžném právním posouzení se liší od výše zjištěné v Nálezu).

Navrhovatel současně bere svůj návrh zčásti zpět a navrhuje, aby finanční arbitr Nález změnil tak, že určí, že Pojistná smlouva je neplatná a Instituci uloží povinnost zaplatit Navrhovateli částku 48.768 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ode dne 29. 1. 2017 do zaplacení.

4. Vyjádření Instituce k námitkám Navrhovatele

Instituce se neztotožňuje s Námitkami Navrhovatele, které podle ní neobsahují žádné relevantní skutečnosti způsobilé změnit výrok Nálezu. Instituce argumentuje v souvislosti s tvrzeným rozporem vznesené námitky promlčení s dobrými mravy, že Navrhovatel byl při sjednávání Pojistné smlouvy v pozici tipaře, tedy byl z hlediska odbornosti ve výhodnější pozici než jiný zájemce o uzavření pojištění, dokonce inkasoval za uzavření Pojistné smlouvy odměnu.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr Námitky Navrhovatele zamítl a napadený Nález potvrdil.

5. Řízení o námitkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezu finančního arbitra odůvodněné námitky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námitky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námitkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námitkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 27. 6. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti žádostem o prodloužení lhůty ze strany Instituce a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi).

Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1. Návrh na určení versus návrh na plnění

Navrhovatel opakuje, že jeho právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy pramení z daňových povinností, neboť v souvislosti s Pojistnou smlouvou uplatňoval daňové zvýhodnění. Byť Navrhovatel tvrdí, že finanční arbitr pochybil, když jej k prokázání právního zájmu na určení neplatnosti Pojistné smlouvy před vydáním Nálezu nevyzval, v řízení o námitkách k výzvě finančního arbitra, aby prokázal, že si v průběhu trvání pojištění snižoval daňový základ v souvislosti s hrazením pojistného a doložil v jaké výši, a dále aby doložil, že si v souladu s § 15 odst. 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o daních z příjmu“), navýšil ve zdaňovacím období za rok 2017 příjem podle § 10 zákona o daních z příjmu o částky, o které si jako poplatník v období trvání pojištění sjednaného Pojistnou smlouvou snižoval základ daně z důvodu zaplaceného pojistného, ničeho nedoložil. Navrhovatel tedy ani v řízení o námitkách neprokázal, že je rozhodnutí o neplatnosti Pojistné smlouvy nezbytné pro uplatnění jeho práv ve smyslu § 142 správního řádu.

Finančnímu arbitrovi proto nezbývá než setrvat na závěrech, které podrobně rozvedl v části 5.4. Nálezu, že právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy, která již zanikla, dán není.

5.2. K nedostatečně zjištěnému skutkovému stavu

K námitce Navrhovatele, že finanční arbitr v Nálezu nesprávně zjistil výši zaplaceného pojistného, finanční arbitr odkazuje na to, že rozhodná pro objektivní právní posouzení sporu je pouze částka zaplacená Navrhovatelem v nepromlčeném období, tj. částka ve výši 19.000 Kč, kterou Navrhovatel nespouje.

Pokud jde o částku 105.000, finanční arbitr ji zjistil ze shromážděných podkladů jako součet pravidelných plateb pojistného za celou dobu trvání Pojistné smlouvy. Pokud jde o částku 102.500 Kč, vymezil jí předmět sporu sám Navrhovatel ve svém návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem, resp. v jeho doplnění po seznámení s podklady před vydáním Nálezu. I když finanční arbitr není v řízení vázán návrhem a může Navrhovateli přiznat více, než čeho se Navrhovatel domáhá, nemůže nárok Navrhovatele uplatněný v řízení před finančním arbitrem měnit. Finanční arbitr proto v návěti každého nálezu vždy označí předmět sporu, tak jak ho vymezil navrhovatel. Pouze v tomto smyslu (tj. jako předmět sporu) pak finanční arbitr v Nálezu s částkou 102.500 Kč operoval.

Finanční arbitr proto i námitku Navrhovatel o nesprávném zjištění skutkového stavu odmítá.

5.3. Úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit a námitka promlčení

Pokud jde o tvrzené úmyslné bezdůvodné obohacení Instituce, finanční arbitr opakovaně odkazuje na přílehlavé závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána“.

Finanční arbitr setrvává na tom, že v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu se smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil. Instituce od počátku Pojistné smlouvy plnila podle smlouvy, poskytovala pojistné krytí apod. Finanční arbitr nezjistil z předložených podkladů, že by Instituce od uzavření Pojistné smlouvy neměla úmysl vyplatit pojistné plnění.

Finanční arbitr tak uzavírá, že z předložených podkladů nevyplývá, že by Instituce uzavřela úmyslně neplatnou Pojistnou smlouvu.

Pokud jde o rozpor námítky promlčení s dobrými mravy, Navrhovatel argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu s vadami způsobujícími její neplatnost. Finanční arbitr nemůže než konstatovat, že se jedná o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námítky promlčení s dobrými mravy.

K argumentaci Navrhovatele rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2014, sp. zn. 28 Cdo 1003/2014, finanční arbitr odkazuje, že soud v tomto případě zohlednil při posouzení námítky promlčení okolnosti předcházející jejímu vznesení z důvodu, že žalovaný vznesl tuto námitku k nároku, který mohla žalobkyně fakticky uplatnit až po jeho promlčení, přičemž to byl sám žalovaný, kdo namítal neplatnost smlouvy. V posuzovaném sporu je situace odlišná, protože neplatnosti Pojistné smlouvy se domáhá Navrhovatel, kterému toto právo svědčilo kdykoliv po jejím uzavření, tedy i v době, kdy jeho nárok na vydání bezdůvodného obohacení nebyl ani zčásti promlčený.

K námitce Navrhovatele, že v případě uplatnění námítky promlčení by Instituce z Pojistné smlouvy dostala více finančních prostředků, než v případě, kdyby Pojistná smlouva byla platná, finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 6. 2008, sp. zn. 33 Odo 918/2006, že „[c]ílem právní úpravy institutu promlčení v občanskoprávních vztazích je pobízet oprávněný subjekt (věřitele) pod určitou sankcí k tomu, aby vykonal svá práva včas, tj. v přiměřených - promlčecích - dobách u soudu a tak, aby donekonečna (a tedy neúnosně) nemohl oddalovat požadavek splnění od povinného subjektu (dlužníka). Smyslem institutu promlčení je čelit vzniku a existenci dlouhotrvajících práv a povinností provázených často i jejich určitou nejistotou, nejasností a pochybnostmi. Má-li možnost promlčení nároku plnit pobídkovou funkci vůči věřiteli, pak zároveň přispívá k tomu, aby dlužník nebyl po časově neomezenou dobu vystaven ze strany věřitele hrozbě podání úspěšné žaloby.“

Finanční arbitr zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „...*neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje*“).

Promlčení slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Je proto na něm, aby zvážil, zda je pro něj ekonomicky příznivé domáhat se vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení nebo zda by ho takové jednání ekonomicky poškodilo, např. za situace, kdy je nepromlčená částka pojistného nižší než odkupné.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že „*[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele*“, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi „*[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy*“, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží jako vydání z bezdůvodného obohacení nižší částku než by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná atd.).

Finanční arbitr proto uzavírá, že Instituce nevznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy.

5.4. Vydání bezdůvodného obohacení

Pokud Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „*(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.*“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „*[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.*“

Finanční arbitr v Nálezu dovodil, že se Instituce na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným a Navrhovatel se na úkor Instituce obohatil přijatým mimořádným výběrem.

Finanční arbitr současně v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení stanovil den 27. 2. 2014, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem. Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil Navrhovatelem uhrazené platby pojistného od 27. 2. 2014 do 30. 4. 2017 (kdy pojištění zaniklo) odpovídají částce ve výši 19.000 Kč. Finanční arbitr současně zjistil, že Instituce vyplatila Navrhovateli dne 21. 3. 2017 mimořádný výběr ve výši 53.732 Kč.

Finanční arbitr zúčtoval, co si Navrhovatel a Instituce vzájemně poskytli a zjistil, že bezdůvodné obohacení na straně Instituce z přijatého pojistného za životní pojištění v nepromlčeném období je nižší než bezdůvodné obohacení na straně Navrhovatele z mimořádného výběru, a proto nebylo nic, co by finanční arbitr mohl Navrhovateli z neplatné Pojistné smlouvy přiznat.

K argumentaci Navrhovatele o tom, že námitka promlčení nemůže mít na zúčtování vzájemně poskytnutých plnění stran neplatné smlouvy vliv, finanční arbitr odkazuje např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, které potvrzuje, že právo na vydání bezdůvodného obohacení (resp. povinnost k vydání bezdůvodného obohacení) vzniká oběma stranám neplatné smlouvy a okamžik ke kterému se staví běh promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, se posoudí podle § 112 starého občanského zákoníku: „Podle § 112 obč. zák. nastává stavení promlčecí doby, je-li v promlčecí době (t.j. nejpozději v její poslední den) uplatněno právo u soudu anebo u jiného příslušného orgánu. K uplatnění práva u soudu přitom dochází většinou žalobou na plnění podle § 79 odst. 1 a § 80 písm. b) o. s. ř., popř. vzájemnou žalobou podle § 97 odst. 1 o. s. ř. či projevem žalovaného směřujícím k uplatnění pohledávky k započtení vůči žalobci ve smyslu § 98 o. s. ř. Protože vzájemná žaloba je rovněž žalobou, platí pro ni vše, co občanský soudní řád spojuje s tímto procesním úkonem (zejména v § 79 až § 83 o. s. ř.). S podáním vzájemné žaloby jsou proto spojeny také hmotněprávní účinky zahájení řízení, včetně stavení běhu promlčecích dob, ledaže zákon stanoví jinak. V občanskoprávních vztazích ke stavení promlčecí doby dochází zásadně dnem podání vzájemné žaloby u soudu, na rozdíl od obchodních věcí, kde platí speciální úprava obsažená v § 404 odst. 1 obch. zák. (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2007, sp. zn. 33 Odo 611/2005). Podle § 457 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Ze zákona tak vzniká synallagmatický závazek, v němž je povinnost obou stran k plnění na sebe vzájemně vázána. Každému z účastníků zrušené nebo neplatné smlouvy se tak zakládá právo na vydání toho, co druhé smluvní straně poskytl a povinnost vrátit plnění, které sám podle takové smlouvy obdržel. Občanský zákoník pro tento případ nemá samostatnou úpravu otázky promlčení ani stavení promlčecí doby tohoto synallagmatického závazku; proto se použijí ustanovení § 107 obč. zák. a § 112 obč. zák. [...] Podle § 107 odst. 3 obč. zák. platí, že jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat. Toto ustanovení tak míří pouze na ty případy synallagmatických závazků, kdy na jedné straně stojí právo, které se promlčuje, a na druhé straně právo nepromlčitelné, tedy případy, kdy oproti sobě stojí právo na vydání peněžitého plnění vůči vlastnickému právu, tedy jedinému majetkovému právu, které se podle občanského zákoníku nepromlčuje (s výjimkou práv z vkladů na vkladních knížkách po dobu trvání vkladového vztahu - § 100 odst. 3 obč. zák.). Na základě neplatné smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 21. 1. 1991 se žalobkyni dostalo finančního plnění a žalovaná získala možnost užívat její nemovitost. Nebylo však namístě aplikovat § 107 odst. 3 obč. zák., jelikož v dané věci stojí proti sobě dvě práva na peněžité plnění, tedy dvě promlčitelná práva. Na straně žalované je to právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté žalobkyni žalovanou na nájemné, na straně žalobkyně právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení spočívající v náhradě za užívání nemovitosti žalovanou (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. ledna 2003, sp. zn. 33 Odo 773/2002 a usnesení ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 951/2003).“ Z citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu Navrhovatelem navrhaný způsob vzájemného vypořádání vztahů z neplatné smlouvy nevyplývá, naopak výslovně potvrzuje, že oběma smluvním stranám vzniká právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté druhé smluvní straně na základě neplatné smlouvy. V případě peněžitých plnění se jedná o dvě promlčitelná práva, a proto není na místě ani aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku. Výše citované rozhodnutí potvrzuje, že starý občanský zákoník nemá speciální úpravu promlčení pro případ neplatnosti smlouvy, proto se na bezdůvodná obohacení vzniklá z titulu neplatné smlouvy použije ustanovení § 107 starého občanského zákoníku a na okamžik stavení promlčecí doby § 112 starého občanského zákoníku.

Výše uvedené závěry finančního arbitra není způsobilé změnit ani stanovisko JUDr. Ivany Janů v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 383/05, na které Navrhovatel odkazuje, neboť toto stanovisko na uvedený případ nedopadá, pouze

konstatuje, že pokud došlo ke vzájemnému plnění stran závazku, je na místě pro případ vydání bezdůvodného obohacení aplikovat ustanovení § 457 starého občanského zákoníku. Finanční arbitr tak ostatně učinil i v Nálezu, když zjistil jak plnění Navrhovatele z neplatné Pojistné smlouvy v podobě zaplaceného pojistného, tak plnění Instituce v podobě mimořádného výběru a není proto pravdou tvrzení Navrhovatele, že finanční arbitr nezohlednil specifickou úpravu vypořádání vzájemných plnění z neplatné nebo zrušené smlouvy podle § 457 starého občanského zákoníku ani, že nesprávně aplikuje § 451 starého občanského zákoníku.

Finanční arbitr rekapituluje, že starý občanský zákoník ani s ním související soudní judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 2373/2007) jakkoliv nevylučuje aplikaci promlčení při zúčtování podle § 457 starého občanského zákoníku. Starý občanský zákoník a s ním spojená judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu 28 Cdo 2327/2016) vylučuje při zúčtování námitku promlčení pouze ve vztahu k vlastnickému právu podle § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Finanční arbitr tak v Nálezu rozhodl věcně správně, když při vypořádání vztahů z neplatné Pojistné smlouvy zohlednil námitku promlčení vznesenou Institucí.

Pro úplnost, k tvrzení Instituce, že Navrhovatel věděl o důvodech neplatnosti Pojistné smlouvy již v době jejího uzavření, protože v tomto okamžiku měl všechny informace, na základě kterých dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy, finanční arbitr odkazuje na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že okamžik, ke kterému lze vztáhnout počátek subjektivní promlčecí lhůty práva na vydání bezdůvodného obohacení, se váže k prokazatelné, nikoliv předpokládané, vědomosti oprávněného o skutkových okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, podle které si strany plnily, je neplatná, a že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo je získal (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5129/2014). Skutečnost, že Navrhovatel disponoval v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy všemi informacemi proto, aby dovodil, že Pojistná smlouva je neplatná, je pouhým předpokladem pro to, aby Navrhovatel takovou vědomost fakticky nabyl. Nedokazuje však, že tuto vědomost skutečně a prokazatelně nabyl.

6. K výrokům rozhodnutí

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci vydání bezdůvodného obohacení z důvodu neplatnosti Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem. Jelikož je však větší část nároku Navrhovatele promlčena, vzniklo na straně Navrhovatele z neplatné Pojistné smlouvy vyšší bezdůvodné obohacení než na straně Instituce, a proto nemohl Navrhovateli nic přiznat.

Protože Navrhovatel vzal v Námitkách Navrhovatele svůj návrh co do částky ve výši 53.732 Kč s příslušenstvím částečně zpět, musel finanční arbitr tuto dispozici s předmětem sporu ve výrocích Nálezu zohlednit.

Podle § 14 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi platí, že finanční arbitr usnesením řízení zastaví, jestliže navrhovatel vzal svůj návrh zpět. Finanční arbitr proto ve výroku I. Nálezu rozhodl o zastavení řízení v části o zaplacení částky ve výši 53.732 Kč se zákonným úrokem z prodlení. Jelikož finanční arbitr setrvává na důvodnosti námítky promlčení, kterou Instituce vznesla, nemohl přiznat Navrhovateli nárok na vydání bezdůvodného obohacení odpovídající pojistnému, které zaplatil v promlčeném období, a proto mu nezbylo než zbývající část návrhu Navrhovatele zamítnout ve výroku II. Nálezu.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*in případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ubwseyg
Instituce – datová schránka v93dkf5

